

УДК 368:366

JEL Classification G32

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2\(100\)-122-130](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2(100)-122-130)

Iryna Abernikhina¹

Institute of Industrial and Business Technologies
of the Ukrainian State University of Science and Technologies, Dnipro, Ukraine

Entrepreneurial Risk: Essence and Classification Depending on the Losses Borne by the Entrepreneur

Abstract. In conditions of high competition and variability of economic conditions, timely insurance of business risks can help the enterprise to preserve its financial resources and ensure stability and security in the market. The article aims to systematize business risks by groups of losses and generalize and characterize the types of insurance policies that can be useful to the enterprise due to their manifestations. It was found that entrepreneurial risk in economic activity is a generalizing term for a group of risks that arise at various stages of the capital cycle as a result of the actions of the enterprise itself, competitors, counterparties, changes in the market situation, technological failures and other internal and external factors. Types of business risks are systematized. Four main groups of enterprise losses due to business risks were identified, with the selection of types of insurance policies that can be useful for enterprises in case of corresponding losses. Different conditions for insurance against cyber threats and liability for environmental damage in Ukraine were disclosed under four main costs depending on the type of damage subject to compensation. The results of the study show that business risk is a complex category that covers various aspects of business activity, protection against which occurs mainly within the scope of property insurance and liability insurance, but at the same time can go beyond these fields of insurance, if it is determined by the needs of business activity. Business risk includes financial risks, such as market instability, changes in the economic environment, exchange rate fluctuations, rising costs, insufficient financial resources. It also covers operational risks related to business management, including supply chain issues, staffing issues, technology failures, legal conflicts, and more.

Keywords: business risk insurance, property insurance, liability insurance, financial losses, scope of coverage, insurance company, insurance policy.

Suggested Citation

Abernikhina, I. (2023). Entrepreneurial Risk: Essence and Classification Depending on the Losses Borne by the Entrepreneur. *Oblik i finansi*, 2(100), 122-130. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2\(100\)-122-130](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2(100)-122-130)

Ірина Аберніхіна

Інститут промислових та бізнес технологій
Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро, Україна

Підприємницький ризик: сутність та класифікація в залежності від втрат, які несе підприємець

Анотація. В умовах високої конкуренції та мінливості умов економічного середовища своєчасне страхування підприємницьких ризиків може допомогти підприємству зберегти свої фінансові ресурси та забезпечити стійкість та безпеку на ринку. Метою статті є систематизація підприємницьких ризиків за групами втрат та узагальнення і характеристика типів страхових полісів, що можуть бути корисними підприємству в результаті їх проявів. Виявлено, що підприємницький ризик в господарській діяльності – це узагальнюючий термін для групи ризиків, що виникають на різних етапах кругообігу капіталу в результаті дій власне самого підприємства, конкурентів, контрагентів, зміни ринкової кон'юнктури, технологічних збоїв та інших внутрішніх і зовнішніх чинників. Систематизовано види підприємницьких ризиків. Визначено чотири основні групи втрат підприємства внаслідок підприємницьких ризиків з виділенням типів страхових полісів, які можуть бути корисними для підприємств у випадку понесення відповідних втрат. Розкрито окремі умови страхування від кіберзагроз і відповідальності за екологічні збитки в Україні відповідно до чотирьох основних груп витрат в залежності від типу збитку, що підлягає відшкодуванню. Результати дослідження свідчать,

¹ Iryna Abernikhina, Institute of Industrial and Business Technologies of the Ukrainian State University of Science and Technologies, Dnipro, Ukraine.

ORCID 0000-0003-0692-1276

E-mail: irina.abernihina@gmail.com

що підприємницький ризик представляє собою комплексну категорію, яка охоплює різні аспекти підприємницької діяльності, захист від якого відбувається здебільшого в межах майнового страхування і страхування відповідальності, але в той же час може виходити за рамки цих галузей страхування, якщо це обумовлене потребами підприємницької діяльності. Підприємницький ризик включає фінансові ризики, такі як нестабільність ринку, зміни в економічному середовищі, коливання валютних курсів, зростання витрат, недостатність фінансових ресурсів. Він також охоплює оперативні ризики, пов'язані з управлінням бізнесом, які можуть включати проблеми з ланцюгом постачання, проблеми з персоналом, технологічні збої, правові колізії тощо.

Ключові слова: страхування підприємницьких ризиків, майнове страхування, страхування відповідальності, фінансові втрати, обсяг покриття, страхова компанія, страховий поліс.

Постановка проблеми. Страхування підприємницьких ризиків є важливою частиною фінансового планування підприємства, що забезпечує захист бізнесу від непередбачуваних збитків, пов'язаних з різноманітними форс-мажорними обставинами, такими як пожежі, крадіжки, природні катаклізми, збої в енергопостачанні та інші. Однак, існуюча класифікація підприємницьких ризиків не охоплює всі можливі їх види, а для підприємства актуальним є визначення втрат і обґрунтування напрямків їх мінімізації у випадку прояву відповідного підприємницького ризику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці страхування підприємницьких ризиків присвячено чимало наукових робіт [1-4, 9-16]. Зокрема, П.М. Кольє (P.M. Collier) [1] сформував основоположні засади управління ризиками для бухгалтерів і менеджерів. В дослідженні доктора П.К. Гупта (P.K. Gupta) [2] детально розкрито природу ризиків, їх типи та інструменти страхування. Н. Герранц, С. Краса та Е.П. Вільяміль (N. Heranz, S. Krasa, A.P. Villamil) [3] досліджують теорію ендегенного прийняття підприємницького ризику на основі побудованої моделі у відповідності до емпіричних даних. Результати їх дослідження свідчать, що підприємці, які більше схильні до ризику, керують меншими фірмами з більшою заборгованістю та рідше стикаються з дефолтом, оскільки керування меншою фірмою з більшим боргом зменшує особисті кошти фірми, які піддаються ризику. Вплив прийняття підприємницького ризику на ефективність бізнесу оцінюється в роботі Ю. Ванг та П. Пуціуріс (Y. Wang, P. Poutziouris) [4].

Серед українських дослідників К. Стравінська [10] вивчали причини і наслідки підприємницького ризику, а також обґрунтували необхідність управління ним. Форми захисту підприємницької діяльності описано в роботі О. Лобової [11]. Страхування, як основний інструмент захисту від проявів підприємницьких ризиків, є об'єктом досліджень І.В. Луценко та С.Л. Яковенко [13]. Проблеми страхування підприємницьких ризиків та перспективи розвитку даного напрямку страхування в Україні досліджує Г.М. Александрова [14]. Н.Г. Нагайчук та Н.М. Третяк [16] визначили зміст поняття «корпоративне страхування» та окреслили межі застосування послуг з корпоративного

страхування при управлінні ризиками підприємств реального сектору економіки.

Попри значний науковий доробок щодо захисту від проявів підприємницьких ризиків, не всі проблеми на сьогодні досліджені та вирішені. Зокрема, поза увагою дослідників залишилась окремі питання аналізу втрат, що виникають внаслідок проявів підприємницьких ризиків.

Метою статті є систематизація підприємницьких ризиків за групами втрат та узагальнення і характеристика типів страхових полісів, що можуть бути корисними підприємству в результаті їх проявів.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети автором використано такі методи і прийоми теорії пізнання як аналіз і синтез, порівняння та абстрагування, методи аналогії і моделювання, графічний метод.

Виклад основного матеріалу. Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [3, ст. 42; 4].

Підприємництво здійснюється на основі: вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону; вільного найму підприємцем працівників; комерційного розрахунку та власного комерційного ризику; вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд [3, ст. 44].

Із визначення сутності підприємництва випливає, що будь-яка підприємницька діяльність пов'язана із ризиком.

У глумачному словнику української мови ризик – це усвідомлена можливість небезпеки [5].

В економічній літературі спостерігається неоднозначність у трактуванні сутності, рис, властивостей та елементів ризику. У наукових публікаціях поширене судження про ризик як про

можливість небезпеки чи невдачі (наприклад, як небезпеку втрати ресурсів чи недоодержання доходів порівняно з варіантом, розрахованим на раціональне використання ресурсів або як ймовірність виникнення збитків чи недоодержання доходів порівняно з прогнозованим варіантом).

Підприємці застосовують різноманітні способи і методи мінімізації цих ризиків, серед яких є страхування, яке створює певні фінансові гарантії стабільності і прибутковості виробництва на випадок настання несприятливих ситуацій.

Відповідно до Закону України «Про страхування» страховий ризик – подія, на випадок виникнення якої проводиться страхування, яка має ознаки ймовірності та випадковості настання [6].

В світовій та вітчизняній практиці до ризиків, що підлягають страхуванню відноситься і підприємницький ризик. У законодавчих та нормативних документах визначення сутності «підприємницький ризик» відсутнє. У наукових публікаціях дослідниками даються дещо схожі визначення сутності підприємницьких ризиків.

Так, В.Д. Базилевич наводить наступне визначення: підприємницький ризик – це ризик, що виникає за будь-яких видів підприємницької діяльності, пов'язаних із виробництвом продукції, товарів і послуг, їхньою реалізацією; товарно-грошовими й фінансовими операціями; комерцією й здійсненням науково-технічних проектів. Він пов'язаний як із зовнішніми факторами, що впливають на підприємницьку діяльність, так і з внутрішніми факторами самого підприємницького виробництва [7, с. 277].

Підприємницький ризик являє собою процес, який може виникнути за будь-якого виду господарської

діяльності і прямо пов'язаний з виробництвом товарів, продукції та наданням послуг. Даний процес може виникати на будь-якому етапі кругообігу капіталу та розвитку діяльності, внаслідок впливу конкурентів, здійснення соціально-економічних та науково-технічних проектів, стану ринку, попиту на вироблену продукцію, ефективності внутрішньої політики підприємства [8, с. 377].

Підприємницький ризик можна охарактеризувати як небезпеку потенційно можливої, ймовірної втрати ресурсів чи недоодержання доходів у порівнянні з їх очікуваною величиною, орієнтованою на раціональне використання ресурсів [9, с. 262].

Отже, автор статті погоджується з визначенням таких дослідників як В.В. Березуцький та М.І. Адаменко [10, с. 21] стосовно того, що підприємницький ризик в господарській діяльності – це узагальнюючий термін для групи ризиків, що виникають на різних етапах кругообігу капіталу в результаті дій власне самого підприємства, конкурентів, постачальників сировини і матеріалів, зміни кон'юнктури, технологічних помилок тощо.

У вітчизняній практиці ведення бізнесу страхування підприємницького ризику сьогодні, на жаль, не має достатнього економічного обґрунтування фінансової корисності [11, с. 24]. Страхування підприємницьких ризиків є найбільш непрозорим і загадковим на страховому ринку України [12, с. 1].

У науково-методичних публікаціях існує багато класифікацій підприємницьких ризиків. Спробуємо їх систематизувати. В таблиці 1 проведено узагальнення та аналіз науково-методичних публікацій щодо видів підприємницьких ризиків, які виділяють вітчизняні дослідники.

Таблиця 1. Аналіз науково-методичних публікацій щодо видів підприємницьких ризиків, які виділяють вітчизняні дослідники

Автор	Види підприємницьких ризиків, що виділяє автор
1	2
В.Д. Базилевич	виробничі ризики; комерційні ризики; інвестиційний ризик; кредитний ризик; ризик банкрутства; діловий ризик; ціновий ризик
Г.М. Александрова	ймовірність втрати в результаті пожежі та інших стихійних лих; ймовірність втрати в результаті автомобільних аварій; ймовірність втрати в результаті псування продукції при перевезенні; ймовірність втрати в результаті помилок працівників фірми; ймовірність втрати в результаті припинення ділової активності фірми; ймовірність втрати в результаті невиконання обов'язків субпідрядних; ймовірність втрати в результаті можливого захворювання, смерті або нещасного випадку з працівником фірми

1	2
І.В. Луценко, С.Л. Яковенко	страхування ризику перерви у виробничій і комерційній діяльності; ризик неплатежів; ризик затримки у доставці товарів; ризик відповідальності виробника за випуск небезпечної для користувача і оточуючих продукції, включаючи відповідальність виробника і продавця за законодавством про захист прав споживачів; страхування збитків за договорами продажу товарів, робіт, послуг, іншого майна підприємця; страхування підприємцем строкових депозитних вкладів і грошей на рахунках в банках; страхування банком непогашення кредиту позичальником; страхування від зупинок виробництва; страхування інновацій підприємцем; страхування ризиків зниження обсягів продажів, додаткових витрат та інших збитків від підприємницької діяльності
Ю.О. Громенко, В.В. Родіна	страхування звичайних економічних ризиків; страхування специфічних ризиків, притаманних лише ринковому господарству; страхування від усіх ризиків (на випадок шкоди, завданої всіма відомими стихійними лихами); страхування від вогню (включаючи порушення в підприємницькій діяльності, викликане підприємницьким ризиком); морське та авіаційне страхування; страхування від втрати прибутку (доходу) внаслідок порушення виробничого процесу, простою, пошкодження або крадіжки майна і інших втрат, пов'язаних з перериванням основної діяльності; страхування ризиків по новій техніці і технології; страхування заставних операцій; страхування біржових операцій та угод; страхування видатків по входженню експортера на новий ринок; страхування від втрат через коливання валютних курсів; страхування від інфляції; страхування від фінансових втрат, зумовлених злочинною діяльністю, шахрайством службовців при виконанні ними своїх службових обов'язків; страхування вантажів та вантажоперевізних засобів
Н.Г. Нагайчук Н.М. Третяк	невиконання (неналежного виконання) договірних зобов'язань; перерви у виробничій і комерційній діяльності внаслідок поломки машин, обладнання, помилок персоналу або протиправних дій третіх осіб; зниження обсягів продажів товарів (робіт, послуг) унаслідок непередбаченого зростання конкуренції, зниження платоспроможного попиту споживачів; втрати грошових коштів підприємців, що перебувають у фінансово-кредитних установах; часткової чи повної втрати реальних/портфельних інвестицій та доходів від них внаслідок: подій природного характеру, що впливають на об'єкт інвестування; помилок бізнес-проекту, що є об'єктом інвестування; протиправних дій третіх осіб; погіршення фінансово-економічного стану, неплатоспроможності емітента цінних паперів, зміни ставки рефінансування НБУ; інноваційні ризики; ризики від упровадження результатів досліджень, проектно-конструкторських розробок; збільшення витрат на виробництво і реалізацію товарів (робіт, послуг) внаслідок інфляційного зростання цін, зміни курсу валют, виникнення непередбачених витрат у результаті стихійних лих, судових витрат, збільшення матеріальних затрат та ін.; збитки у зв'язку із втратою майнових прав на майно підприємця і його немайнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, торгову марку тощо; втрати підприємцем-боржником забезпечення виконання ним зобов'язань перед кредитором за кредитним договором внаслідок погіршення платоспроможності чи банкрутства поручителя, гаранта; збитки підприємця внаслідок неохочності чи помилок персоналу; банкрутство підприємця; втрати ділової репутації підприємства чи установи тощо

Джерело: узагальнено автором за [7, 11, 12, 13, 14].

На нашу думку, В.Д. Базилевич виділяє укрупнені групи ризиків, з якими стикається будь-яке підприємство чи підприємець. Інші дослідники підходять більш вузько до ідентифікації видів підприємницьких ризиків, які можна віднести до відповідних груп, виділених В.Д. Базилевичем.

Однак, навіть вузьке виділення конкретного ризику дослідниками не охоплює абсолютно всі можливі їх види. Тому з точки зору втрат, що виникають внаслідок проявів підприємницьких ризиків на підприємстві і охоплюють певні аспекти

підприємницької діяльності, а також типів страхових полісів, що можна придбати у страхових компаніях в Україні, пропонуємо систематизувати втрати в чотири групи і узагальнити типи страхових полісів за кожною групою втрат, які можуть бути корисними в даному конкретному випадку прояву підприємницького ризику (рис. 1).

Характеристика представлених на рисунку 1 типів страхових полісів, що пропонуються для захисту від прояву конкретного аспекту підприємницького ризику, представлена в таблиці 2.

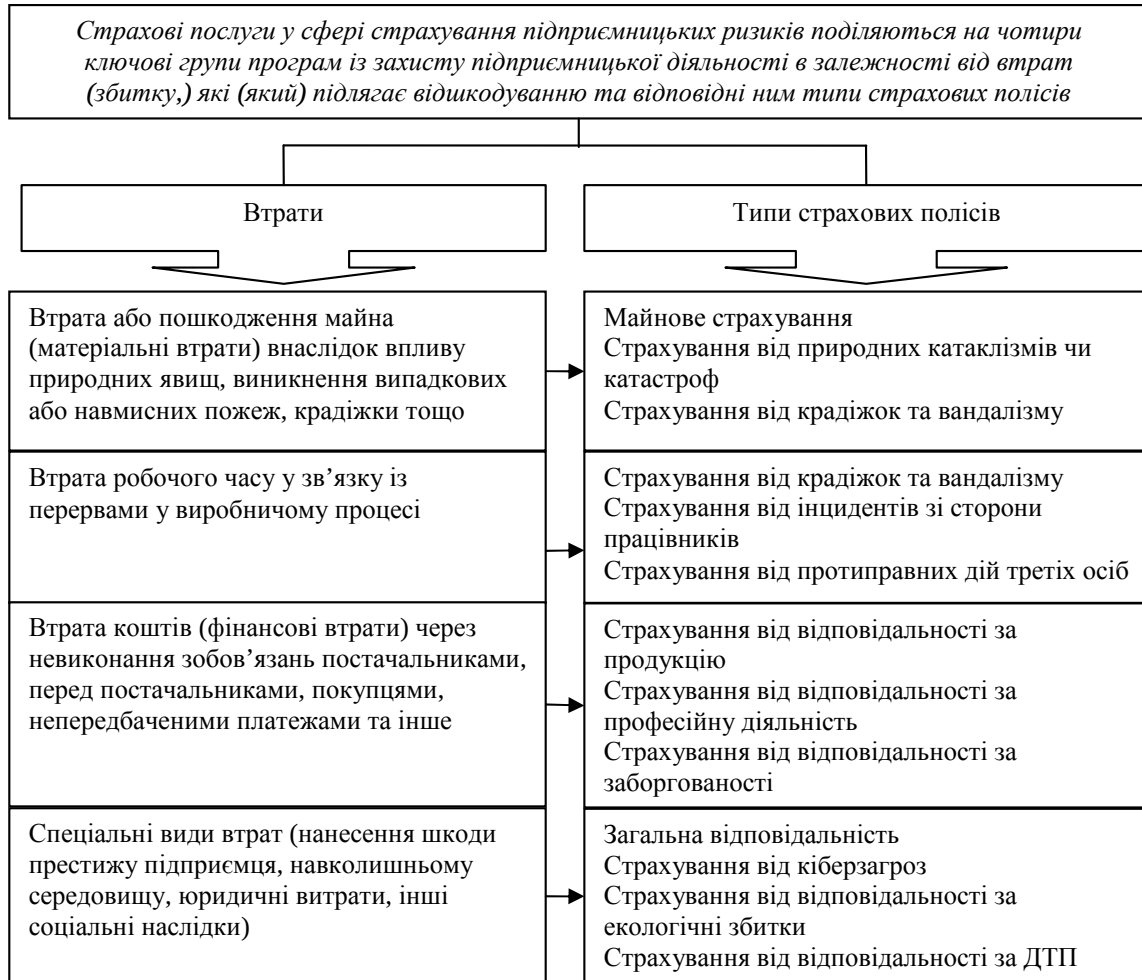

Рис. 1. Групування втрат від проявів підприємницьких ризиків та узагальнення типів страхових полісів за відповідними групами втрат

Джерело: розроблено автором.

Таблиця 2. Характеристика типів страхових полісів, що можуть бути корисними підприємству в результаті реалізації підприємницьких ризиків

Тип страхового полісу	Характеристика
1	2
Страхування відповідальності перед третіми особами	Захищає підприємство від збитків, які можуть бути завдані стороннім особам у результаті діяльності підприємства.
Майнове страхування	Страхування майна, яке належить підприємству, таке як будівлі, меблі, обладнання та інше. Воно захищає від збитків, пов'язаних зі знищенням або пошкодженням майна в результаті непередбачуваних обставин.

1	2
Страхування від інцидентів зі сторони працівників	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних з недбалою, злочинами або іншими діями його працівників.
Страхування від природних катаклізмів чи катастроф	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних з природними катаклізмами, такими як землетруси, торнадо, урагани та інші.
Страхування від крадіжок та вандалізму	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних зі злочинними діями, такими як крадіжки та вандалізм.
Страхування від протиправних дій третіх осіб	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних зі злочинними діями третіх осіб, таких як крадіжки, розбійні напади та інші. Воно може включати відшкодування за шкоду, заподіяну майну або іншій власності підприємства, а також за збитки, пов'язані зі зупинкою роботи підприємства через такі події.
Страхування від відповідальності за продукцію	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних зі шкодою, заподіяною продукцією підприємства. Воно може включати відшкодування за шкоду, заподіяну фізичним особам, їх майну або іншій власності, які стали жертвами нещасного випадку, пов'язаного з використанням продукції підприємства.
Страхування від відповідальності за професійну діяльність	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних з професійною діяльністю працівників. Воно може включати відшкодування за шкоду, заподіяну клієнтам або іншим сторонам в результаті помилок, недбалості або інших форм непрофесійної поведінки.
Страхування від відповідальності за ДТП	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних з аваріями, в які залучені автомобілі, що належать підприємству. Воно може включати відшкодування за шкоду, заподіяну іншим транспортним засобам, майну або особам в результаті аварій.
Страхування від відповідальності за екологічні збитки	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних з екологічними подіями, такими як витоки рідин, забруднення повітря або води тощо. Воно може включати відшкодування за шкоду, заподіяну довкіллю, тваринам або іншим сторонам.
Страхування від відповідальності за заборгованості	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних з невиплатою заборгованостей перед постачальниками, банками або іншими кредиторами. Воно може включати відшкодування за штрафні санкції, проценти за заборгованість або інші фінансові витрати, пов'язані з невиконанням зобов'язань.
Страхування від кіберзагроз	Захищає підприємство від збитків, пов'язаних з кібератаками, вірусами, хакерськими атаками та іншими кіберзагрозами. Воно може включати відшкодування за збитки, пов'язані з втратою даних, витрати на відновлення інформації або інші кібербезпекові витрати.

Джерело: узагальнено автором на основі дослідження умов та особливостей страхування підприємницьких ризиків за даними офіційних сайтів страхових компаній України.

Розкриті в таблиці 2 типи страхових полісів можуть бути корисними для підприємств різних розмірів та з різними потребами, оскільки охоплюють широке коло випадків, з якими може стикнутися підприємство в процесі своєї діяльності.

На сьогодні в Україні існує чимало страхових компаній, які пропонують страхування підприємницьких ризиків. Кожна з компаній має свої умови та особливості, тому перед вибором страхової компанії важливо уважно вивчити умови відповідного договору.

Україна, подібно багатьом іншим країнам, стикається зі зростаючими кіберзагрозами, і страхування від кіберризиків стає все більш актуальним. Проте, умови страхування від кіберзагроз можуть варіюватися в залежності від страхової компанії та конкретного полісу. Ще одним

видом страхування, що викликає багато питань, є страхування відповідальності за екологічні збитки.

В таблиці 3 наведено кілька загальних аспектів, які можуть бути включені в умови страхування від кіберзагроз і відповідальності за екологічні збитки в Україні відповідно до чотирьох основних груп витрат (див. рис. 1) в залежності від типу збитку, що підлягає відшкодуванню.

Отже, все вище зазначене дає можливість зробити висновок, що підприємницький ризик представляє собою комплексну категорію, яка охоплює різні аспекти підприємницької діяльності, захист від якого відбувається здебільшого в межах майнового страхування і страхування відповідальності, але в той же час може виходити за рамки цих галузей страхування, якщо це обумовлене потребами підприємницької діяльності (рис. 2).

Таблиця 3. Приклад умов страхування за групами витрат по двом видам страхування

Страхування від кіберзагроз		Страхування відповідальності за екологічні збитки	
Групи витрат	Що покривається	Групи витрат	Що покривається
1	2	3	4
Покриття витрат на відновлення	Страхова компанія може покривати витрати, пов'язані зі збитками, завданими через кібератаки, такі як відновлення даних, відновлення систем безпеки, консультування експертів тощо.	Покриття витрат на очищення та відновлення	Страховий поліс може покривати витрати, пов'язані з очищенням та відновленням землі, повітря або води, якщо сталося забруднення або інші екологічні збитки.
Втрати внаслідок перерви в роботі	Якщо ваш бізнес частково або повністю припиняє роботу через кібератаку, страховий поліс може покривати втрати припиненої роботи та втрати прибутку, які виникають у зв'язку з цим.	Відшкодування збитків третім особам	Якщо забруднення або інші екологічні збитки завдали шкоди третім особам, страховий поліс може покривати витрати на відшкодування збитків, які можуть включати майнову шкоду, втрату прибутку або медичні витрати.
Витрати на відшкодування постраждалих клієнтів	Якщо ваша компанія зберігає конфіденційні дані своїх клієнтів, атака на вашу систему може призвести до витрат на сповіщення клієнтів, кредитних моніторингів та інших заходів для відшкодування їхнього збитку. Ваш страховий поліс може покривати ці витрати.	Правова підтримка та юридичні витрати	Страховий поліс може покривати витрати на юридичну підтримку в разі розгляду позовів або правових процедур, пов'язаних з екологічними збитками.
Витрати на репутаційний ризик	Кібератаки можуть негативно позначитися на репутації вашої компанії. Страховий поліс може покривати витрати на публічні відновлювальні заходи, які спрямовані на збереження репутації бренду.	Консультативна підтримка	Деякі страхові компанії можуть надавати консультативну підтримку та експертні послуги з екологічної безпеки, такі як аудити екологічних ризиків, розробка політик з екологічної безпеки тощо.
Витрати на правову підтримку	Кібератаки можуть призвести до юридичних наслідків, таких як розслідування, судові позови або розгляд справ у відношенні порушників. Страховий поліс може покривати витрати на правову підтримку і юридичні консультації.		
Консультативна підтримка	Деякі страхові компанії можуть надавати консультативну підтримку та експертні послуги з питань кібербезпеки, такі як аудит безпеки, підготовка до випадків кібератак, розробка політик безпеки тощо.		

Джерело: узагальнено автором на основі дослідження умов та особливостей страхування кіберзагроз та екологічних збитків за даними офіційних сайтів страхових компаній України.

Рис. 2. Ключові галузі страхування, що охоплюють підприємницькі ризики

Джерело: розроблено автором.

Висновки. В результаті проведення аналізу існуючих класифікацій підприємницьких ризиків зроблено висновок, що вони не охоплюють абсолютно всі можливі їх види. Це, в свою чергу, ускладнює визначення втрат від проявів того чи іншого виду ризиків і обґрунтування найбільш ефективного напрямку їх страхування.

Підприємницький ризик включає фінансові ризики, такі як нестабільність ринку, зміни в економічному середовищі, коливання валютних курсів, зростання витрат, недостатність фінансових ресурсів тощо. Він також охоплює оперативні ризики,

пов'язані з управлінням бізнесом, які можуть включати проблеми з ланцюгом постачання, проблеми з персоналом, технологічні ризики, правові ризики тощо.

Проведене в дослідженні групування втрат від проявів підприємницьких ризиків, узагальнення та характеристика типів страхових полісів за відповідними групами втрат, надали можливість визначити ключові галузі страхування, що охоплюють широке коло випадків, з якими може стикнутися підприємство в процесі своєї діяльності і впливу на неї підприємницьких ризиків.

4 Список використаних джерел

1. Collier P. M. Fundamentals of Risk Management for Accountants and Managers. Great Britain: Routledge, 2009. 328 p.
2. Gupta P. K. (Ed.). Essentials of Insurance and risk management. Mumbai: Himalaya Publishing House, 2016.
3. Herranz N., Krasa S., Villamil A. P. Entrepreneurs, Risk Aversion, and Dynamic Firms. *Journal of Political Economy*. 2015. Vol. 123, No. 5. <https://doi.org/10.1086/682678>
4. Wang Y., Poutziouris P. Entrepreneurial risk taking: empirical evidence from UK family firms. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. 2010. Vol. 16, No. 5. pp. 370-388. <https://doi.org/10.1108/13552551011071841>
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
6. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р. № 698-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
7. Ризик – Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/rysk>
8. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vp#Text>

9. Страхування: підручник / ред. В. Базилевич. Київ: Знання, 2008. 1019 с.
10. Стравінська К. Підприємницький ризик: причини, наслідки та управління. *II Міжнародна студентська науково-технічна конференція «Природничі та гуманітарні науки. актуальні питання»*: Матеріали конференції, м. Умань. 2019. С. 377–378. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/28524/2/SNT_2019_Stravinska_K-Entrepreneurial_risk_377-378.pdf
11. Лобова О. Форми страхового захисту підприємницької діяльності. *Теоретичні і прикладні питання економіки*. 2010. № 22. С. 260–266. URL: http://tpe.econom.univ.kiev.ua/data/2010_22/Zb22_31.pdf
12. Березуцький В. В., Даменко А. М. Небезпечні виробничі ризики та надійність: навчальний посібник. Харків: ФОП Панов А. М., 2016. 385 с.
13. Луценко І. В., Яковенко С. Л. Страхування підприємницьких ризиків. *Економіка. фінанси. право*. 2020. № 4/1. С. 24–26.
14. Александрова Г. М. Проблеми та перспективи розвитку страхування ризиків підприємницької діяльності в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 6. С. 1–4.
15. Громенко Ю. О., Родіна В. В. Правове регулювання страхової діяльності: навч.-метод. посібник / За заг. ред. док. юрид. наук, доцента М. Л. Шелухіна. Донецьк: ДЮІ, ПП «ВД «Кальміус», 2012. 192 с.
16. Нагайчук Н. Г., Третяк Н. М. Корпоративне страхування в системі ризик-менеджменту підприємства. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 24, № 1. С. 145–152.
17. Харуцька О., Вишневецька О. М., Козаченко Л. А., Костирко А. Г. Пріоритетні підходи до оцінки ризиків у діяльності суб'єктів аграрного сектора. *Облік і фінанси*. 2020. № 4(90). С. 158-166. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4\(90\)-158-166](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4(90)-158-166)

4 References

1. Collier, P. M. (2009). *Fundamentals of Risk Management for Accountants and Managers*. Great Britain: Routledge.
2. Gupta, P. K. (Ed.). (2016). *Essentials of Insurance and risk management*. Mumbai: Himalaya Publishing House.
3. Herranz, N., Krasa, S., & Villamil, A. P. (2015). Entrepreneurs, risk aversion, and dynamic firms. *Journal of Political Economy*, 123(5), 1133-1176.
4. Wang, Y., Poutziouris, P. (2010). Entrepreneurial risk taking: empirical evidence from UK family firms. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 16(5), 370-388. <https://doi.org/10.1108/13552551011071841>
5. Verkhovna Rada Ukrainy (2003). *Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
6. Verkhovna Rada Ukrainy (1991). *Pro pidpriemnytstvo: Zakon Ukrainy [On entrepreneurship: Law of Ukraine]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
7. Ryzyk – Akademichnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Risk – Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language]. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/rysk>
8. Verkhovna Rada Ukrainy (1996). *Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy [On insurance: Law of Ukraine]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr#Text>
9. Bazylevych, V. (ed.). (2008). *Strakhuvannia [Insurance]*. Kyiv: Znannia.
10. Stravinska, K. (2019). Pidpriemnytskyi ryzyk: prychyny, naslidky ta upravlinnia [Business risk: causes, consequences and management] (pp. 377-378). In *II Mizhnarodna studentska nauково-tekhnicna konferentsiia "Pryrodnychi ta humanitarni nauky. aktualni pytannia"*: Materialy konferentsii, m. Uman. 2019. Retrieved from https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/28524/2/SNT_2019_Stravinska_K-Entrepreneurial_risk_377-378.pdf
11. Lobova, O. (2010). *Formy strakhovoho zakhystu pidpriemnytskoi diialnosti [Forms of business insurance protection]*. *Teoretychni i prykladni pytannia ekonomiky*, 22, 260–266. Retrieved from http://tpe.econom.univ.kiev.ua/data/2010_22/Zb22_31.pdf
12. Berезуцький, В. В., Дамєнко, А. М. (2016). *Nebezpechni vyrobnychi ryzyky ta nadiinist [Dangerous production risks and reliability]*. Kharkiv: FOP Panov A. M.
13. Lutsenko, I. V., Yakovenko, S. L. (2020). *Strakhuvannia pidpriemnytskykh ryzykiv [Insurance of business risks]*. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 4/1, 24–26.
14. Aleksandrova, H. M. (2016). *Problemy ta perspektyvy rozvytku strakhuvannia ryzykiv pidpriemnytskoi diialnosti v Ukraini [Problems and prospects for the development of business risk insurance in Ukraine]*. *Molodyi vchenyi*, 6, 1–4.
15. Hromenko, Yu. O., Rodina, V. V. (2012). *Pravove rehuliuвання strakhovoi diialnosti [Legal regulation of insurance activity]* (ed. by M. L. Shelukhina). Donetsk: DIuI, VD "Kalmius".
16. Nahaichuk, N. H., Tretiak, N. M. (2016). *Korporatyvne strakhuvannia v systemi ryzyk-menedzhmentu pidpriemstva [Corporate insurance in the enterprise's risk management system]*. *Ekonomichnyi analiz*, 24(1), 145–152.
17. Kharutiska, O., Vyshnevskaya, O. M., Kozachenko, L. A., Kostyrko, A. H. (2020). *Priorytetni pidkhody do otsinky ryzykiv u diialnosti subiektiv aharnoho sektora [Priority Approaches to Risk Assessment in the Activities of Entities of the Agricultural Sector]*. *Oblik i finansy*, 4(90), 158-166. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4\(90\)-158-166](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4(90)-158-166)